

**ЛІНГВОКУЛЬТУРНІ ТА МІЖКУЛЬТУРНІ ОСОБЛИВОСТІ
ПЕРЕКЛАДУ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ**

Наталія Ковальчук

*студентка факультету філології і журналістики
Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка
м. Тернопіль, Україна*

Глобалізація суттєво змінила перекладацьку діяльність і вплинула на неї з різних сторін. З розвитком глобальних комунікаційних технологій та міжнародних бізнес - зв'язків зросла потреба в перекладі. Це стосується як перекладу документів та локалізації програмного забезпечення, так і перекладу веб-сайтів, маркетингових матеріалів тощо. Перекладачам доводиться більше уваги приділяти культурним аспектам, оскільки текст може потребувати адаптації під цільову аудиторію різних країн та культур. Глобалізація відкрила нові можливості для перекладацької діяльності, але також поставила перед перекладачами нові виклики, які потребують адаптації та розвитку професійних навичок.

Мета цієї публікації - дослідити та підсумувати інформацію про лінгвокультурні та міжкультурні аспекти перекладу як засобу міжмовної взаємодії.

Те, що культура та мова пов'язані між собою досліджували М. СнелХорнбі, Г. Вермеєр, К. Норд та ін. Зокрема, Едвард Холл та Г. Трейгер ввели термін міжкультурна комунікація – комунікація між представниками окремих культур, коли один учасник виявляє культурну різницю іншого.

У галузі перекладу існує різноманітність теорій, які спробують пояснити та систематизувати процес перекладу.

Теорія Skopos, авторами якої виступили у 1978 р. німецький лінгвіст та перекладач Г. Фермеєр та Катаріна Райс, що відкрили новий погляд на перекладацьку діяльність, в якій мета (skopos), задля якої робиться той чи інший переклад, та функція, яку визначає адресат, стали фокусом роботи перекладача. [1]

Згідно із задачею, що поставлена у цій теорії, перекладач сам вибирає спосіб перекладу: відштовхуватись від оригіналу або ж нехтувати ним. У теорії Райс та Вермеєра згадується поняття еквівалентності, що стало проблемою при комунікативному чи функціональному підходах перекладу. У їхній праці, еквівалентність слугує зв'язком між початковим текстом та перекладом, але відмінність між ними може бути неоднозначна [2].

Скопос-теорія дійсно вносить вагомий внесок у сучасну галузь перекладу. Вона спрощує ускладнення, що виникають внаслідок різниці у сприйнятті якості перекладу між перекладачами та клієнтами, а також дозволяє перекладачам визначати чіткі стратегії для досягнення поставлених цілей. Застосування інструкцій до перекладу дозволяє

перекладачам мати чіткі рекомендації, що спрямовані на задоволення потреб клієнта, і визначити відповідні стратегії перекладу.

Особливо важливою є можливість вибору різних стратегій перекладу в межах Скопос-теорії, що сприяє розвитку творчості, прагматичних та аналітичних навичок у студентів. Це дозволяє їм створювати нові адаптовані під конкретні потреби перекладу тексту та розвивати різні аспекти перекладацької практики. В результаті студенти не обмежуються однією теорією, а здатні вибирати найбільш ефективні стратегії перекладу в залежності від конкретного контексту та завдань.

Функціональний підхід до перекладу, який базується на скопос-теорії, розроблений та описаний К. Нордом. [3] Застосування функціонального підходу при перекладі сприятиме розвитку умінь у перекладача. Ось як саме:

- **Створення тексту з урахуванням культурних аспектів:** Функціональний підхід дозволяє перекладачу не лише передати смисловий зміст тексту, а й врахувати культурні нюанси та контекст, що є важливим для точності та адаптації тексту до мети та аудиторії перекладу.

- **Використання лексики та термінології, притаманної до мови, яку перекладає:** Функціональний підхід сприяє збагаченню лексичного запасу перекладача та його здатності використовувати відповідну термінологію та вирази, що відповідають мовному стилю та специфіці цільової мови.

- **Подолання лінгвістичного бар'єру, що впливає на переклад:** Функціональний підхід допомагає перекладачам краще розуміти мовні структури та особливості як вихідної, так і цільової мов, що сприяє подоланню лінгвістичних труднощів та покращенню якості перекладу.

Ще одна теорія, що демонструє взаємодію мови та комунікації – інтерпретативна, започаткована Даніцією Селескович та Маріанною Ледерер. На думку Д. Селескович, розуміння значення є його інтерпретацією, тобто витягання значення, минувши мовний зміст. Це відбувається миттєво та інтуїтивно, і в пам'яті перекладача зберігаються лише витягнуте значення, яке він і передає в перекладі. Звернення до мовного змісту, до значень мовних одиниць оригіналу тільки утрудняє і спотворює розуміння, а отже, і переклад.

Основна мета перекладача полягає в тому, щоб якнайточніше передати сенс або ідею вихідного тексту через свій переклад. Це означає не лише врахування лексичного та граматичного аспектів, але й врахування культурних, стилістичних та прагматичних відтінків мовлення.

Таким чином, перекладач є спеціалістом, який має не тільки глибокі знання двох мов, але й вміння та навички розуміти та адаптувати сенс ідеї для максимально точного передачі через переклад.

Вивчення лінгвокультурних та міжкультурних особливостей перекладу є актуальним та перспективним напрямком досліджень, який має значний практичний потенціал.

ЛІТЕРАТУРА

1. Ділова іноземна мова та переклад. URL: <https://repository.kpi.kharkov.ua/collections/61d1c5dd-cf0b-4ab9-a2ac-7bc290a3ce69>.
2. Nord Ch. Translating as a Purposeful Activity. 1994
3. Nord Ch. Text analysis in translator meaning. 1988.
4. Рум А. On translators ethics.

РОЛЬ ХУДОЖНЬОГО ПЕРЕКЛАДУ В РОЗВИТКУ ТА ЗБАГАЧЕННІ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Галина Чумак

*кандидатка філологічних наук,
доцентка кафедри теорії і практики перекладу
Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка
м. Тернопіль, Україна*

Катерина Грищук

*студентка факультету іноземних мов
Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка
м. Тернопіль, Україна*

Художній переклад є власне духовним надбанням мови оригіналу, а також самостійним твором, що існує у літературі інших мов невіддільно від оригінальних творів. Переклад стає посередником у спілкуванні двох культур, дозволяє пізнати здобутки одна одної, єднає народи та епохи. Переклад – головний засіб міжкультурної комунікації, за допомогою якого культури інтегруються у єдину світову. Переклад знайомить читачів з реаліями, що існують лише у певній культурі, це сприяє їх поширенню та збереженню як культурної спадщини.

Літературний переклад відіграє ключову роль у введенні та збагаченні культурного досвіду різних націй. Його вплив на розвиток національних літератур та культурних традицій є невід’ємною складовою сучасного літературного дискурсу. Сприйняття та оцінка перекладу як складного процесу вимагає ретельного аналізу його ролі у формуванні національної та світової літературної спадщини. Мета нашого дослідження полягає в аналізі значення та функцій літературного перекладу, висвітленні його впливу на розвиток національних літератур та культурних традицій, а також в